

“La liquidació de ciutadans soviètics per part de Stalin fou un crim”

El president de Rússia, Dmitri Medvedev.

Dmitri Medvedev (Sant Petersburg, 1965), president de Rússia, parla sobre les esperances estroncades després de la caiguda del mur, del subdesenvolupament del seu país, de la dependència del petroli i de la seua relació amb el seu predecessor, Vladimir Putin.

Senyor president, heu commemorat a Berlín, amb més convidats estatals, el vintè aniversari de la caiguda del mur. On éreu el 9 de novembre del 1989?

—No me'n recorde. Només sé que la nostra vida va canviar de sobte. En aquell moment jo era assistent a la Universitat de Sant Petersburg i veia clar que aquell canvi no afectaria només els alemanys, sinó tot Europa, i finalment també el destí del nostre país. L'èxit dels Scorpions “Wind of change” es va convertir en l'himne d'aquell moment. El mur de Berlín era el símbol de la divisió del continent, la seua caiguda tornava a unir-lo. Algunes de les nostres esperances d'aleshores es compliren; algunes altres, no.

—La caiguda del mur va convertir Gorbtxov en una personalitat de prestigi, tant a Alemanya com a occident en general. Com valoreu el seu treball històric?

—Com a cap d'estat no em correspon de censurar els meus predecessors. Alemanya i més països europeus elogiaven Gorbtxov per la caiguda del teló d'acer. En canvi, el seu treball per al nostre país es valora a casa d'una altra manera. L'esfondrament de la Unió Soviètica va ocórrer durant el seu mandat. En aquell moment, molts russos van tenir la sensació d'haver perdut el seu país i en fan responsable Gorbtxov. Si tenen raó o no, això ho haurien de decidir els historiadors.

—El vostre predecessor, Vladimir Putin, no es modera tant. Per a ell la caiguda de l'URSS fou “la catàstrofe geopolítica més gran del segle XX”.

—Però no ho relaciona amb el nom de Gorbtxov. En aquest sentit és tan moderat com jo. La caiguda va commoure tots els qui vivien a la Unió Soviètica, independentment de si consideraven la caiguda de l'estat com una catàstrofe personal o una conseqüència del domini dels bolxevics. Fou realment dramàtic: un poble que durant dècades, i en part durant segles, havia estat una unitat, de sobte es trobà dividit en diversos països. Es trencava el contacte amb familiars i parents.

—És clar que fou un drama, però fou realment el més gran?

—La Segona Guerra Mundial no fou pas una catàstrofe menys gran; hi moriren dotzenes de milions de persones. I per ventura la revolució del 1917 no fou una catàstrofe? Va desfermar una guerra civil en què es dispararen mútuament amics i familiars. La caiguda de la Unió Soviètica pertany amb tota seguretat als esdeveniments dramàtics del segle XX, però no va tenir conseqüències sagnants comparables.

—Fa uns quants dies vau advertir en un missatge per internet que a la Unió Soviètica, abans de la guerra, “moriren milions de persones pel terrorisme” —el 90% dels joves entre 18 anys i 24 no en sabien res. Què indica això pel que fa a la situació de la societat russa, quan el president ha de recordar als seus ciutadans que Stalin fou un assassi de masses?

—Tota figura històrica és venerada per uns i rebutjada per altres. Açò inclou Stalin. Al meu blog he definit clarament les accions de Stalin com a crims. 50 milions de russos usen internet, més d'un terç de la població russa. Milers m'han contestat. “Per fi el primer home de l'estat s'ha pronunciat sobre les represàlies i sobre Stalin”, han escrit alguns. En canvi, alguns altres no han volgut acceptar la meua valoració, perquè creuen que gràcies a Stalin el nostre país té una economia desenvolupada i prestacions socials gratuïtes, i també que sota el seu govern no hi havia criminalitat. Creuen també que els caps de Rússia d'avui haurien d'imitar tot això d'una vegada.

—Això no sona pas gaire afalagador per a vós.

—El poder estatal ha de ser honest i assumir la valoració dels esdeveniments feta pels historiadors de manera clara i unívoca. Com a jurista els dic: la liquidació d'un nombre enorme de ciutadans soviètics per part de Stalin, amb els pretextos que es van usar, fou un crim. Per això no pot haver-hi cap rehabilitació per a aquelles persones que hi havia implicades.

—Nosaltres creiem que el fet que el l'imaginari col·lectiu del poble crega que Stalin es va comportar com un dictador en demostra la maduresa.

—Des de la *perestroika*, jo i molts

dels meus compatriotes mirem Stalin amb ulls crítics. Açò és mèrit de Gorbaxov i d'aquells polítics que dirigeixen el país en aquell moment. Van tenir el valor de publicar documents que projectaven una ombra sobre el poder de l'estat i el partit comunista. La gent gran —i també la gent jove amb posicions polítiques d'esquerra— que avui encara creuen que el paper de Stalin fou completament positiu, són una minoria.

—Entre les herències postsoviètiques hi ha les relacions amb les exrepúbliques soviètiques: a Ucraïna, d'acord amb les seues instruccions, no hi ha cap ambaixador rus en aquest moment; també esteu renyit amb Bielorrússia. Per què sempre feu servir la porra per solucionar els problemes amb els vostres veïns?

—És que no hi ha problemes entre els països europeus? Alemanya també té problemes amb el seu veí. Nosaltres no en som cap excepció.

—Dir que “el nostre ambaixador vindrà quan hàgeu fet caure el vostre president”, això seria nou a Europa.

—En aquest món hi ha moltes coses noves. Totes aquestes dificultats les produeix un sol home, l'actual president d'Ucraïna. Es guia per idees antirusses. No és possible de tenir-hi cap compromís. Tot allò que ha fet aquests darrers quatre anys anava adreçat a dificultar les relacions bilaterals. Ha trencat acords econòmics, intenta reescriure la història i ha expulsat del país diversos diplomàtics russos. Això fou un acte poc amistós; s'hi va haver de reaccionar durament. Prompte hi haurà eleccions presidencials a Ucraïna. Espere vertaderament que arriben al poder polítics més pragmàtics en les relacions amb Rússia. Aleshores tornaria a haver-hi un ambaixador rus a Kíev.

—Això vol dir que el conflicte entre Ucraïna i Rússia es podria agreujar.

—No hi ha cap conflicte entre els nostres estats. Som pobles germans, units per relacions estretes i sòlids contactes econòmics. Malgrat la crisi, el nostre intercanvi de mercaderies es calcula en milers de milions de dòlars.

—Però amenaça una nova edició de l'annual guerra del gas?

—Aquests dies Ucraïna ens ha comunicat que no té mitjans per a pagar el nostre gas. Després del conflicte de gener ens havíem posat d'acord respecte a les regles del joc, i també respecte al fet que en el cas que tingueren dificultats per a pagar s'ocuparen dels crèdits puntualment. Si no, només se subministraria gas amb pagament anticipat. Però a Kíev ara hi ha d'eleccions, i cadascú prova d'enganyar políticament l'altre. Desitge que Ucraïna tinga estabilitat i capacitat d'actuar. Així la col·laboració serà més fàcil per a Rússia i per a la UE.

—Divuit anys d'ençà de la caiguda de la Unió Soviètica és relativament poc de temps. Quan, fa poc, vau descriure la situació de la societat russa en un article, vau arribar a un judici alarmant: “Subdesenvolupament econòmic, corrupció profundament arrelada, creença en l'autoritat del poble i obstinació de culpar l'estranger de tots els mals” —aquestes foren alguns dels vostres qualificatius. Potser Rússia no hauria d'assenyalar sempre els altres amb el dit?

—Construïm una societat civil moderna. Fa divuit anys érem innocents, s'ha comprovat que moltes expectatives no eren sinó il·lusions. Des de l'elit política fins més enllà de l'administració local, la corrupció i una burocràcia maldestra ens entrebancava les coses. Però avui som més madurs, ara sabem millor com ha de ser el nostre país i quin lloc li correspon.

—Realment heu madurat? El ministre d'Interior, Raixid Nurgaliev, ha declarat, a l'antiga manera soviètica, que vol superar la corrupció en un mes.

—Vull creure que el ministre d'Interior té una imatge ben clara de com combatre la corrupció. En un mes de

“Hem aprovat lleis contra la corrupció, com mai no hi havia hagut en la història de Rússia”

“Sense dubte, el nostre tàndem funciona a meravella”, diu Medvedev sobre la seua relació amb Putin.

segur que no s'aconsegueix. També crec que només es referia a les faltes més greus del seu ministeri. La superació de la corrupció encara ens ocuparà anys. També n'hi ha a més llocs, però al nostre país ha adquirit formes especialment desagradables. La corrupció ja existia sota els tsars; també en els temps soviètics, només que aleshores restava més amagada. Stalin la va reduir a un mínim. Amb quins mitjans, d'això ja n'hem parlat. Quan el 1991 començà el canvi polític i econòmic, la corrupció floria amb tota esplendor. Una llibertat més gran sempre ha tingut avantatges i desavantatges. Els funcionaris obtenien l'oportunitat d'aportar fluxos monetaris, es deixaren untar i ells mateixos s'incorporaren als negocis.

—Com voleu combatre aquest mal d'una manera definitivament efectiva?

—Ara hem aprovat lleis com mai no hi havia hagut en la mil·lenària història de Rússia. Hem creat un consell presidencial per a la lluita contra la

corrupció i he exigit als funcionaris que exposen clarament els seus ingressos i els dels seus parents. I ho fan, tot i que no pas de bona gana.

—Una societat madura també ha de ser respectuosa amb la democràcia i la constitucionalitat. Sobre això, en quin grau es troba el vostre país, tenint en compte que a les eleccions municipals de l'octubre hi hagué novament, i de manera evident, falsificació? I com és que, de tots els assassinats—com ara el de la periodista Anna Politkòvskaia— no se n'ha aclarit ni un?

—Això és formulat erròniament. En el cas de Politkòvskaia es varen instruir les diligències en detall. Fa pocs dies vaig parlar-ne amb els caps de l'autoritat de la investigació.

—Els acusats foren declarats innocents al judici.

—Els investigadors estan convençuts que la seua versió dels fets és correcta i que van fer tant com pogueren per esclarir el crim. El cas es tornarà a presentar a judici. És un procediment

jurídico-penal comú. Això no vol dir que no hi haja hagut cap investigació; el tribunal considera els arguments de la defensa més convincents. Hi té dret. Simplement no és cert això que diu, que no es va investigar.

—Una altra vegada: per als molts assassinats espectaculars dels darrers temps no hi ha ni una sola condemna vàlida.

—Esmente'm més casos. *Nullum crimen sine lege*, cap crim sense llei: només puc opinar de casos concrets.

—Què me'n dieu, de la periodista Anastasia Baburova que, juntament amb l'advocat de drets humans Stanislav Markelov, fou morta a trets al bell mig del carrer, a Moscou? O l'activista pels drets humans Natalia Estemirova, que fou segrestada a la República Txeca el juliol passat i executada el mateix dia amb diversos trets al cap?

—En el cas d'Estemirova les indagacions encara duren. Les investigacions de l'assassinat de l'advocat Markelov i de la Senyora Baburova

han portat ara a la detenció de dos sospitosos.

—I les eleccions de l'octubre? En alguns barris de Moscou la participació electoral es disparà al final del dia electoral fins a un 90% , molt per damunt de la mitjana moscovita.

—Des del meu punt de vista, les eleccions transcorregueren amb normalitat, això no vol dir correctament. A Moscou i a més ciutats hi hagué nombroses queixes. Vaig parlar-ne amb el cap del partit. Hem convingut que totes les objeccions vagen a judici. És molt important que totes les fraccions parlamentàries estiguen d'acord que el resultat final de les eleccions reflecteix molt bé les relacions de forces generals dels països. Els caps de fracció han proposat millorar el procediment de les eleccions. Hi pensaré, i aviat, en un missatge a la nació, faré propostes per a millorar el sistema electoral.

—Això sona bé, però ens referim a aquell clima en què els funcionaris consideren necessari de donar un cop de mà en el resultat de les eleccions. Pensem sobretot en el resultat del partit estatal Rússia Unida.

—És la força política més important al nostre país, però fins i tot aquest partit no estava satisfet amb alguns punts dels resultats. Quan un funcionari, per simpatia a un partit, intenta ficar cullerada en les eleccions, comet un crim que segons el nostre dret penal és punible. Penseu que una part dels procediments que ara proposen els partits acabarà en una condemna administrativa o judicial.

—Al vostre article de principis, “Endavant, Rússia!”, també parleu de “l’humiliant subdesenvolupament econòmic”. Per què des del final de la Unió Soviètica al vostre país no li ha estat possible de desfer-se de la dependència de les matèries primeres?

—Perquè hom s'acostuma ràpidament a les drogues. El comerç amb el gas i el petroli és la nostra droga: se'n necessita cada vegada més, sobretot si els preus esclaten. Qui hauria pogut imaginar fa cinc anys que el petroli costaria 150 dòlars el barril? El comerç amb matèries primeres és còmo-

de, porta a la il·lusió d'una estabilitat econòmica. Els diners entren a dojo, diners bons. Amb açò es poden resoldre problemes greus. No cal cap reforma econòmica, no ens hem d'ocupar de la diversificació de la producció. Podríem abandonar aquesta inèrcia si traguérem les conclusions correctes de la crisi.

—Però sembla que això no passarà, per això molts russos es burlen de la crítica del seu president a les circumstàncies russes: per a ells les pretensions presidencials semblen molt lluny de la realitat.

—En realitat tinc la sensació que molts s'acomoden i esperen de nou el superbenefici. Això podria durar molt de temps. Però no facilitar diners per a invertir en la indústria i en l'agricultura no porta enlloc, al nostre país. I això, per bé que el sector energètic es revoluciona a intervals regulars i per bé que ningú no sap si el 2050 encara necessitarem tanta quantitat de petroli i de gas com avui.

—Com que el vostre país no avança en la modernització de l'economia, la crisi l'afecta de manera especialment dura. Normalment, d'açò, se'n culpa al govern. Per això els senyors Putin i Ieltsin sempre despatxaven el primer ministre.

—La dependència de les matèries primeres a la nostra economia no va sorgir quan Putin era president, sinó fa quaranta anys. Canviar això exigirà molt de temps. Mireu-vos el mapa de Rússia, familiaritzeu-vos amb la nostra balança de comerç exterior, imagineu-vos els compromisos socials que tenim; i després observeu quants impostos obtenim a través del petroli i del gas. Aleshores ho entendreu tot. I per concloure: aquests darrers deu anys el govern no es va abandonar ni una sola vegada per un exercici deficient dels assumptes oficials.

—Tornem a la vostra relació amb Putin: la relació mútua que tenen el president de Rússia i el seu primer ministre encara és una incògnita. Seguiu una doble estratègia per a donar suport al sistema actual? Putin s'adreça a la part de la societat ancorada en la tradició i vós a la minoria liberal i a occident?

—Sens dubte, el nostre tàndem funciona a meravella. I això havent-hi

molts pronòstics segons els quals ens discutiríem. Òbviament, cadascú té les seues idees i el seu estil. De cap manera no voldria que ens assemblàrem als directius envellits del Politburó del Comitè Central del Partit Comunista de la Unió Soviètica, que van al mausoleu de Lenin amb els abrics eternament tallats de la mateixa manera i els mateixos barrets de sempre, de tal manera que és impossible de distingir Leonid Brèjnev de Mikhaïl Súslov...

—...l'antic papa ideològic del Kremlin. Això que ha dit fa poc el senyor Putin sobre les pròximes eleccions presidencials ha sorprès molta gent a occident. Quant a la

“El comerç amb el gas i el petroli és la nostra droga: se'n necessita cada vegada més”

pregunta sobre qui dels dos seria candidat, Putin va contestar com tot un senyor rus: “Ens reunirem i ens posarem d'acord sobre allò que haja de passar el 2012.” El president Gorbtxov estava horroritzat: deia que sobre això no s'han de posar d'acord l'un amb l'altre, sinó amb els electors. Però sembla que aquests ja no hi tenen cap paper.

—Recomanaria a Gorbtxov que escoltara atentament les paraules de Putin. Simplement ha dit que si, arribat el moment de les pròximes eleccions presidencials, Valdimir Putin i Dmitri Medvedev encara són atractius per a la població com a figures polítiques, aleshores ens reunirem i deliberarem qui de nosaltres dos es presenta a les eleccions, per tal de no destorbar-nos mútuament. Putin no afirmava que nosaltres resoldríem qui seria el pròxim president. Seria ridícul.

—Abans, hi ha prou feina a fer. El 5 de desembre expira l'acord Start [tractat de reducció d'armes estratègiques]. El president Barack Obama ja somnia un món sense armes nuclears. Obama ha parlat amb

vosaltres sobre com vol aconseguir aquest objectiu?

—Amb qui, si no? El potencial nuclear més important és a les mans de Rússia i dels EUA. Si nosaltres no ens n'ocupem, no hi haurà cap desarmament. Últimament, hem treballat a un bon ritme, també perquè aquest afer és una de les prioritats de la nova administració de Washington; ben al contrari que l'anterior, que semblava no gens interessada en el desarmament estratègic. Ara s'han escaigut totes les oportunitats perquè ens posem d'acord sobre el valor límit més baix i definim les mesures de control. A final d'any podríem signar un document vinculant legalment.

—Pel que fa al paper dels precursors de Moscou i Washington no s'ha fet res.

—És cert, en alguns altres països nuclears no es veu aquesta actitud. Ni tan sols en els nostres companys europeus més pròxims; ja us podeu imaginar a qui em referesc.

—Només pot ser França i la Gran Bretanya.

—I encara menys comprensió mostren els països nuclears emergents o aquells que intenten arribar a la tecnologia nuclear de manera il·legal. I a més hi ha els països que no admeten tenir armes nuclears, però que tampoc no ho neguen. Hem de pensar com podem convèncer-los que renunciïn a les armes nuclears.

—Teniu present la por occidental a un Iran armat nuclearment? Com es comportarà Rússia en aquest cas? Fins a quin punt farà concessions a Teheran en el subministrament d'armes i en la consolidació de l'energia atòmica?

—L'Iran pot fer un ús lliure de l'energia nuclear, sota els controls de l'administració d'energia nuclear. Sobre açò no hi ha res a objectar. El país només ha de complir les lleis vigents. Allò que no pot fer és amagar certs objectes. El descobriment de la nova planta a Ghom és preocupant; però també és sorprenent que aquesta informació es faci pública ara. Si les negociacions per a l'enriquiment de l'urani iranià amb finalitat pacífica arriben a bon port, participarem de bon grat en aquest programa.

—I si no?

—Aleshores, teòricament, tot és possible. En vaig parlar amb Obama a Nova York. No vull que tot s'acabi amb sancions. Però, si no va endavant, no es descarta aquesta opció.

—I que me'n dieu del subministrament d'armes rus?

—Només subministrem armes per a la defensa, cap arma d'atac.

—Veieu el perill que occident haja de fer a l'Afganistan com va haver de fer la Unió Soviètica, que després de nou anys de guerra i 15.000 soldats caiguts, el 1989 van haver de retirar les seues tropes de l'Hindu Kush?

—Sí, l'hi veig. Si l'aliança occidental no ajuda l'Afganistan a construir un estat que funcione, mai no hi haurà estabilitat; tant se val quantes tropes estrangeres s'hi envien. El fet que per fi s'haja reconegut Hamid Karzai com a president electe dona una estabilitat addicional. No parle del transcurs de les eleccions, perquè després de

“Si occident no ajuda l'Afganistan a bastir un estat que funcione, mai no hi haurà estabilitat”

la nostra discussió sobre el nostre sistema electoral no vull criticar un altre país. Ara bé, no puc deixar de fer un comentari: per als nostres col·legues nord-americans, precisament, les eleccions a l'Afganistan i a l'Iraq són considerades un triomf de la democràcia. Si és així, també haurien de valorar les eleccions a Rússia adequadament.

—Senyor president, al principi de l'entrevista, m'heu dit que després de la caiguda del mur, moltes esperances que acollíeu vós i el vostre poble s'havien complert, i algunes altres, no. A quines us referíeu?

—He parlat de la part positiva. Però no es va poder definir el lloc que Rússia ocupava a Europa. Després de la desaparició del Tractat de Varsòvia, esperàvem un grau més alt d'integració. Però què vam obtenir? Res d'allò que ens havien assegurat: que

l'OTAN no s'ampliaria infinitament cap a l'est i que es tindrien en compte els nostres interessos. L'OTAN continua essent un bloc militar amb míssils que apunten a territori rus. En canvi, nosaltres imaginem un nou ordre de seguretat europeu.

—Sobre el qual ningú no sap ben bé què us imagineu.

—Es tracta de crear una nova plataforma on els membres que formen part o no de l'OTAN puguen debatre els seus problemes més candents. No vull cap contraprestació de l'OTAN. Però necessitem un mecanisme universal per a aclarir la disparitat d'opinions que hi ha a Europa. El conflicte amb Geòrgia ja ha demostrat com és de fràgil la nostra seguretat. Fou un conflicte europeu.

—Avui Europa és sobretot una comunitat de valors. La democràcia i els drets humans són al primer lloc. El paper que Rússia pugua tenir a Europa depèn de la importància que aquests valors tenen per al vostre país.

—Els nostres valors són els mateixos. No veig cap gran diferència pel que fa a llibertat i drets humans, sobretot en comparació amb els nous membres de la UE: quant a cultura política i desenvolupament econòmic no són gens millor, però són petits i parlen de quants perills han de viure...

—...penseu en Polònia o en els països bàltics...

—La diferència amb Rússia és únicament que nosaltres som grans, molt grans, i que tenim armes nuclears. És totalment incorrecte dir: ací tenim l'Europa homogènia, on la democràcia ja és una realitat, i allí la Rússia tenebrosa, inculta, que encara no pot entrar a Europa.

—Això sona molt amarg.

—És que només nosaltres demanem que s'invertisca a Rússia? Sou vosaltres els qui volíeu o voleu col·laborar amb nosaltres en qüestions com Opel, Wadan o més projectes. Això vol dir que l'agenda econòmica és la mateixa, la nostra interdependència ja és molt avançada. Per tant, què ens separa encara? Espere que res en absolut.

Christian Neef, Georg Mascolo i Matthias Schepp

Traducció de Beatriu Vallès